

LEPAGE

ONTDEKKINGSREIZIGER

Handleiding voor leerkrachten secundair onderwijs

Teksten: Dennis Marien,
Curator: Mélanie Andrieu

01.10.19 → 08.03.20

STRIPMUSEUM

Zandstraat 20 - 1000 Brussel

Met dit document kan u makkelijk de antwoorden van de leerlingen beoordelen. Het is zeker niet nodig om alle strips te hebben gelezen: de vragen bouwen verder op thema's die zijn opgenomen in het leerplan voor het middelbaar onderwijs.

Wij nodigen u graag uit om met de klas aan de slag te gaan in de tentoonstelling en ter plaatse de leerlingen aan te zetten tot discussie. De vragen en thema's sluiten aan bij de lessen Nederlands, Frans, geschiedenis en aardrijkskunde.

Voor meer informatie kan u terecht bij visit@stripmuseum.be of op het nummer 02 219 19 80

Met dank aan Emmanuel Lepage, Mélanie Andrieu, Marc Renders, Jérôme Puigros-Puigener, Tine Anthoni, Greg Shaw, Isabelle Debekker, Brigitte Rose en alle collega's van het Stripmuseum.

De handleiding voor leerkrachten is online beschikbaar :
<https://www.stripmuseum.be/nl/educatieve-dienst>

Hallo! Ik ben Emmanuel. Mijn **broer, François**, en ik zijn geboren in Saint-Brieuc, dat ligt **in Bretagne, in Frankrijk**

Ik reis al van kindsbeen af. In 2010 vaarde ik mee op het schip **Marion Dufresne, richting Zuidpool / Institut polaire français Paul-Émile-Victor** Op deze reis bezocht ik Crozet, Amsterdam en **Kerguelen**, beter bekend als «**de eilanden van de eenzaamheid**». Ik zag en tekende er een heleboel **wilde vogels: pinguins en albatrossen**.

Ik ben al op een aantal gevaarlijke plaatsen geweest, zoals in Volodarka / **Tchernobyl een radioactief gebied!** Ik ben niet snel bang, maar toen ik door een metershoge golf bijna van de **vuurtoren «Ar-men»** werd gesleurd, schrok ik toch even.

Verhalen uit de wildernis

In het begin van zijn carrière werkt Emmanuel aan «Een wereld zonder kwaad» en «Muchacho», stripverhalen die zich afspelen in Zuid-Amerika. Kan je vinden over welke landen het precies gaat?

Paraguay en Uruguay

Een wereld zonder kwaad, p.12, Lepage / Sibran © Dupuis

«Een wereld zonder kwaad» is het verhaal van Eliane Goldshmidt, een Franse etnologue van Joodse afkomst, die in 1939 bij de Mbyas, een indianenstam, voegt. Al gauw blijkt dat zij geen thuis meer heeft om naar terug te keren. Wat is er gebeurd in haar thuisland ? **Wereldoorlog 2 is net uitgebroken, en de familie van Eliane is uitgemoord door de nazi's.**

Uitbreiding in de klas: genocide, immigratie en bescherming van culturele minoriteiten.

Ook de Mbyas leiden een zwaar bestaan. Er zijn natuurlijk alle gevaren van de wildernis, maar hun grootste vijand blijft de mens. Wat overkomt hen in de strip? Kan je de titel van de strip verklaren? **De stam wordt verdreven door boeren (omdat ze zich verzetten tegen het katholieke geloof en de leefwijze van de lokale bevolking). Ze besluiten te vertrekken naar een mytisch land; een 'wereld zonder kwaad' zoals ze deze noemen.**

Uitbreiding in de klas: cultuur en omgeving: de band van nomadenvolkeren met de natuur en hun omgeving

Schetsen en tekeningen op reis

Emmanuel Lepage maakte in 2003 twee albums over zijn wereldreizen, getiteld “Fragments d’un voyage”. Het zijn bijzondere uitgaven, vooral omwille van zijn werkmethode. Hoe kwamen deze uitgaven tot stand? Omcirkel het juiste antwoord.

- Hij gebruikt de schetsen die hij op reis maakte, en werkt deze thuis verder af. De schrijver Nicolas Michel werkt aan de teksten die deze schetsen aanvullen.

Lepage vertrouwt op hulp van scenaristen om zijn verhalen op te bouwen. De reisschetsen moeten niet per sé goed zijn, maar het moment tijdens de reis kunnen vangen. Het is voor hem een houvast aan de herinnering, en tegelijk een inspiratie voor de opbouw van het verhaal. Je kan makkelijk de vakjes herkennen die hij thuis uitwerkt: in sombere tinten die contrasteren met de reistekeningen.

Voyage aux îles de la désolation, pg107, Emmanuel Lepage © Futuropolis

Hierboven zie je een tekening die Lepage op reis maakte. Vaak worden de kleuren door een medewerker (colorist) later aangebracht, maar in dit geval wordt alles door één persoon gedaan. Welke techniek gebruikt hij hier volgens jou? Kan je ook bedenken waarom hij voor deze techniek kiest?

Lepage werkt met aquarel en vetkrijt: dat zijn zeer compacte en lichte materialen. Aquarel droogt heel snel, en hij kan dus op enkele ogenblikken de atmosfeer van een plek weergeven.

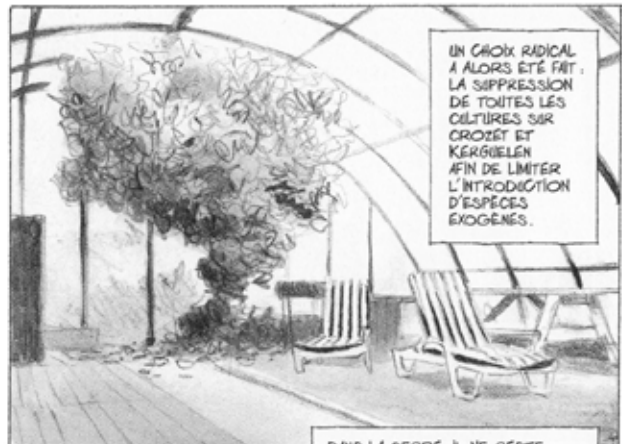

Voyage aux îles de la désolation, pg50, Emmanuel Lepage © Futuropolis

De eilanden van de eenzaamheid

Door zijn passie voor reizen, slaagt Lepage erin om in 2010 mee te reizen naar de Franse Zuidelijke en Arctische gebieden, samen met een team wetenschappers die daar onderzoek verrichten. Zijn strip is een reisverslag en een inwijding in een gebied waar slechts weinig mensen voet zetten.

- Kan je deze eilanden vinden op een wereldkaart?
- Waarom is het volgens jou belangrijk voor de tekenaar om deze boottocht mee te maken? **Dit kan je doen in de klas.**
- Ook voor de gestationeerden op deze eilanden is het uitkijken naar de komst van van de boot. Waarom is dit zo belangrijk voor hen? **De boot vervoert niet enkel brandstof, maar ook verse groeten en fruit, proviand en post voor de wetenschappers.**
- In de twee vakjes hieronder toont Lepage één van de moeilijkheden van het leven op de eilanden. Welke radicale beslissing namen de wetenschappers? **Ze kweken geen vers fruit of groenten meer ter plaatse, waardoor ze helemaal afhankelijk zijn van de leveringen met de boot. Dat verloopt niet altijd even vlot: in de strip is de levering per ongeluk bevroren, waardoor ze weer maanden zonder komen te zitten. Omdat de kweek ter plaatse invasieve diersoorten meebracht, zoals bladluizen, leed het fragiele ecosysteem op de eilanden hieronder.**

Voyage aux îles de la désolation, pg64, Emmanuel Lepage © Futuropolis

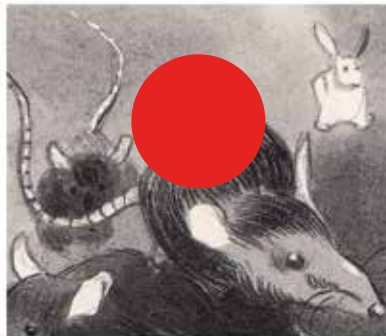

Wetenschap en avontuur

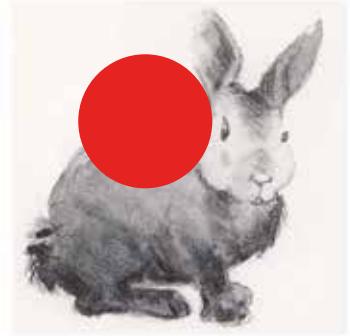
Tussen al deze afbeeldingen steelt de Vlieg van Kergeuelen de show: het insect ontwikkelde zich afgezonderd op het eiland en is uniek in zijn soort: een vlieg zonder vleugels. Door de felle winden dienen deze nergens toe, dus de evolutie van de soort gebeurde in functie van zijn habitat.

Zeemeeuw

Rat

Konijn

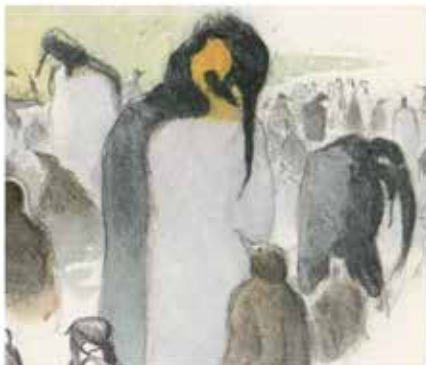
Vlieg van Kergeuelen

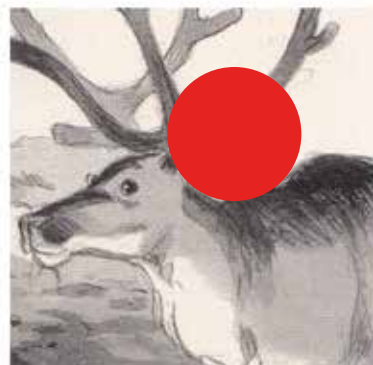
Albatros

Schaap

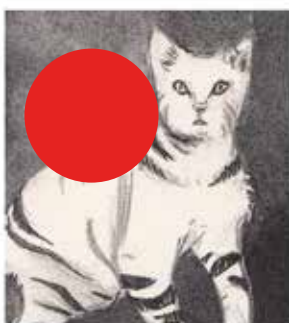
Pinguin

Eland

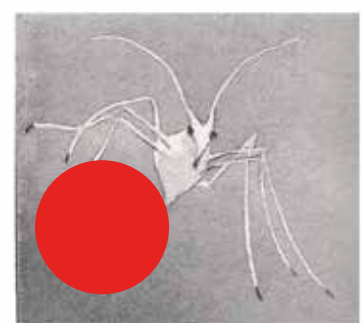
Heremietkreeft

Kat

Zeekoe

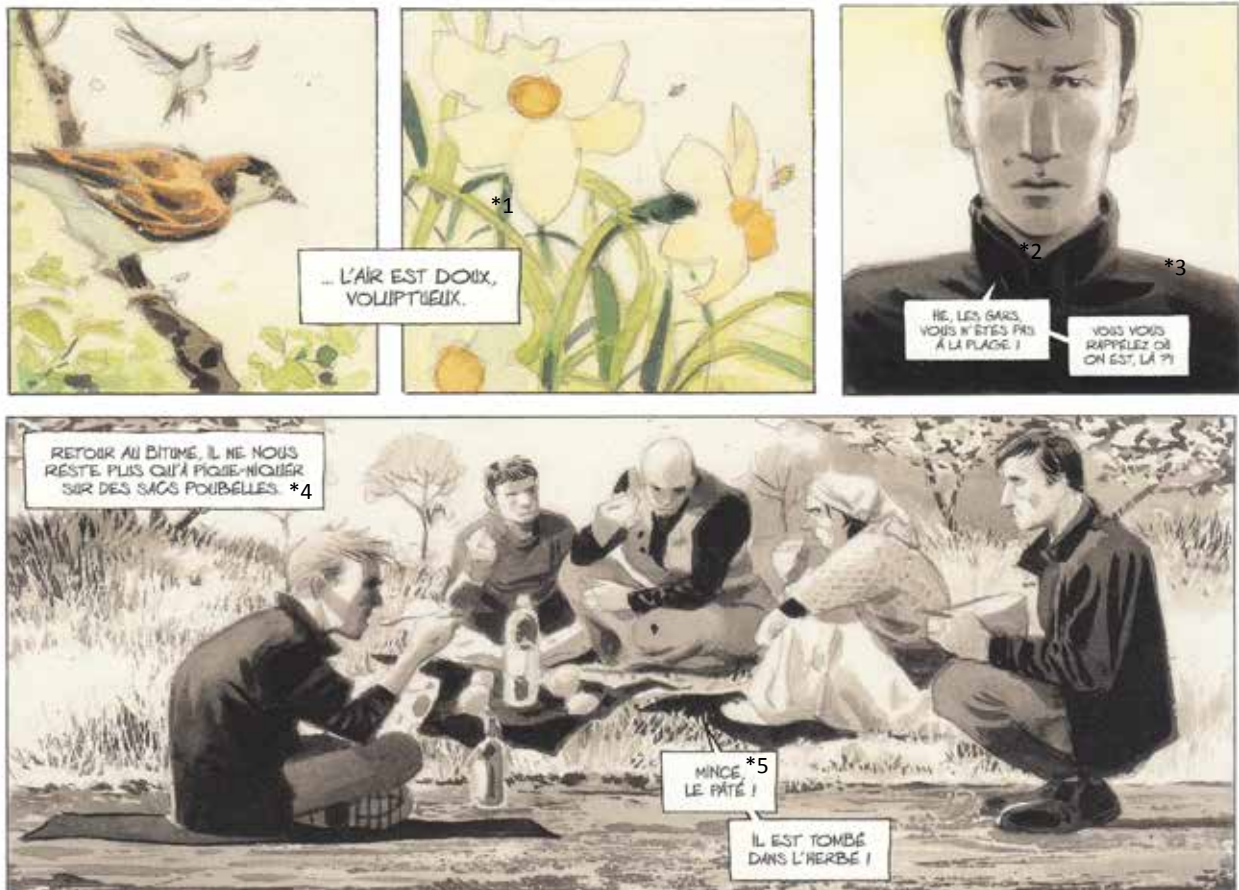
Bladluis

Het gevaar achterna

Door de explosie van de kernreactor van Tchernobyl, kwam er radioactieve straling in de atmosfeer terecht. Deze werd geabsorbeerd door alle levende materie en is onder meer kankerverwekkend: het verandert het DNA. Vooral in het gras en mos vindt men enorme concentraties cesium 137 terug (meer dan 10 x de normale hoeveelheden). Het is onmogelijk om te weten welke zones 'besmet' zijn zonder de juiste apparatuur, want de straling is onzichtbaar.

In de strip is Lepage uitgerust met een stralingsmeter, de enige manier om te weten hoeveel gevaar er is. De besmetting is ook onzichtbaar bij de bewoners, maar er wordt vermeld dat alle kinderen 'besmet' zijn.

Indien u de strip leest in de klas, dan kan u ook aandacht besteden aan de houding van de inwoners: zij hebben zeer zwaar geleden onder deze ramp, maar nog steeds wordt het betreden van de besmette zone gezien als een teken van durf en moed. In het begin van de striop leest Lepage het boek «Wij houden van Tsjernobyl» van Svetlana Aleksijevitsj, dat een inkijk geeft in de gruwelijke werkelijkheid van deze ramp, gezien door de bewoners.

Lepage en de zee

Na zijn reeks documentaire strips, gaat Lepage op zoek naar verhalen die meer ruimte laten voor fictie. De zee, scheepvaart en de woeste golven blijven echter elementen die steeds terugkeren in zijn werk.

Hieronder zie je een afbeelding die je zeker kan terugvinden in de tentoonstelling. Deze uitzonderlijke vuurtoren speelt de hoofdrol in een strip die werd uitgegeven in 2017. Kan je de antwoorden op de volgende vragen vinden in de tentoonstelling?

- Hoe heet dit vreemde bouwwerk? Waar is het gelegen?

De vuurtoren van Ar-Men, gelegen nabij het eiland Sein, aan de Bretoense kust.

- Kan je achterhalen hoe lang het duurde eer het gebouw af was?

Het duurde meer dan 15 jaar, door de barre omstandigheden: het is de meest afgelegen vuurtoren ter wereld.

- En hoe zit het met de bewoner(s)? Hoe verloopt het leven voor hen volgens jou?

Dit kan je rustig bespreken in groep.

Terra Incognita

Deze oefening kan je makkelijk gebruiken in de klas, na het bezoek. Het opstellen van een brief kadert binnen de lessen Nederlands.

Het is ook mogelijk om deze opgave aan te passen aan de leeftijd van de leerlingen. Voor de tweede en derde graad kunnen de volgende richtlijnen de opdracht interessanter maken:

Om zo gericht mogelijk te werken, kan je de leerlingen een onderzoeksdomein laten kiezen, en de brief laten schrijven vanuit het standpunt van een onderzoeker.

Bioloog: zeedieren / reptielen / insecten / vogels / landzoogdieren

Botanist: Een gedetailleerde beschrijving van de verschillende planten en hun wijze van voortplanting en bestuiving.

Geoloog: samenstelling van het terrein, ontstaan van het eiland, natuurlijke rijkdommen.

Historicus / archeoloog: het verhaal van de eerste nederzettingen, de leefwijze van de volkeren.